

Gerrit Hendrik Priem, de eerste vertaler van Madame Bovary.

In 1904 verscheen bij uitgever C.J.G.Veldt een eerste vertaling van Madame Bovary van Gustave Flaubert onder de titel Mevrouw Bovary. De vertaler was Gerrit Hendrik Priem.

We weten weinig over hem. Hij werd geboren op 31 oktober 1865 in Amersfoort en overleed op 5 december 1933 in Amsterdam. Hij begon zijn werkzame leven als (hulp)onderwijzer in Amersfoort, maar verhuisde al snel naar Amsterdam.

Op 16 november 1892 trouwde hij, 27 jaar oud, met Jacoba Johanna Fortuin, 24 jaar oud. Hij stond op dat moment bekend als uitgever. Kort daarvoor was hij failliet verklaard. Op 17 januari 1892 werd zijn failliet bekrachtigd door de rechtbank. In deze verklaring werd hij aangeduid als “koopman en commissionair in de boekhandel”.

G.H. Priem zal zijn hele leven actief zijn in de letterkunde.

Hij was auteur van uiteenlopende boeken, sonnetten en gedichten, hij vertaalde diverse boeken en was medewerker van een maandblad. Zijn literaire werk bestaat uit tien romans, gepubliceerd tussen 1901 en 1930. De bekendste zijn *De doode* uitgegeven door uitgever C.L.G.Veldt (1901), *Piet Peul* (1933) en *De geheimzinnige erfgename* (1921). In de Prins publiceerde hij *De val van de keizerskroon* (rond 1919).

Naast deze romans schreef hij sonnetten en gedichten, die hij o.a. publiceerde in *Sonnetten en zangen* (1891) en in de *De Gids* en *Onze eeuw*. Aanvankelijk deed hij dit onder het pseudoniem Asliveri in het *Weekblad van de Amsterdammer*.

Priem onderhield een briefwisseling met Albert Verwey die echter niet zo enthousiast was over zijn pennevruchten. Op 25-2-1887 schreef Verwey aan K.van Vloten: 'De jeugdige Priem is de dichter, dien ik goeden raad geef. In ruil daarvoor krijg ik dan slechte verzen. 't Is verschrikkelijk”.

Ook zijn er brieven bekend van en aan andere tijdgenoten. In 1906 verscheen *Uren met Maeterlick, een bloemlezing uit de werken van Maurice Maeterlinck*.

Een ander deel van zijn geschriften was van meer algemene aard. Zo publiceerde hij: *De oorlog in Zuid-Afrika* (1900), en was hij mede-auteur van het boek van Gerrit Boldingh: *Een hollandsch officier in Zuid-Afrika : nagelaten geschriften*. In 1907 verscheen van zijn hand *De naakte waarheid omtrent Mata Hari*. In 1905 publiceerde Priem een bloemlezing uit het werk van F.Nietzsche onder de titel *Ideeën*, gevolgd door de vertaling van Die fröhliche Wissenschaft onder de titel *De blijde wetenschap* in 1913. In 1932 vertaalde hij van Heinrich Cunow *Liefde en huwelijk in het leven der volkeren*.

Een curieus aspect in het leven van Priem is zijn rol in de Anti Bolsjewistische Bond in 1919. Hij vervulde hier de rol van vertaler. De Centrale Inlichtingendienst achtte het kennelijk noodzakelijk zijn gangen in dit gezelschap te volgen. Hierover bestaan nog rapportages. Later werd hij bestuurslid van de Bond voor Recht, Wet en Orde.

Over de vertaling van *Madame Bovary* van Gustave Flaubert is niet veel te achterhalen. Voor zover is na te gaan, maakt hij hiervan geen melding in zijn correspondentie. De vertaling verscheen onder de titel *Mevrouw Bovary* in 1904. De latere vertalers hebben de titel onvertaald gelaten.

De vertaling verscheen bij uitgever C.L.G. Veldt, bij wie Priem al eerder zijn roman *De doode* (1901) had uitgegeven. Zoals later uitgever L.J.Veen ook zal doen, verscheen de roman in

verschillende uitgaven.

- Van de uitgave van 1904 bestaan twee versies. Op de eerste staat C.L.G.Veldt op de band vermeld. Bij de tweede staat vermeld: J.Emmering-Amsterdam.
- In 1910 werd de vertaling uitgebracht door uitgever Van Holkema & Warendorf, in de serie Meesterwerken der Buitenlandsche Romanlitteratuur, deel 3. De uitgave was voorzien van een prachtig ontworpen boekband.
- en door J.H.Meulenhoff in de serie De Meulenhoff-Editie, een algemeene bibliotheek (1917). Van deze uitgave bestaan twee verschillende bandontwerpen.

Deze eerste vertaling zou worden gevolgd door vertalingen van C.J.Kelk (1940), Margot Bakker (1960) en tenslotte Hans van Pinxteren (1987).

G.H.Priem heeft de aanzet gegeven tot de grote bekendheid en populariteit van deze klassieker, die ook 110 jaar na uitgave van de eerste vertaling nog steeds veel gelezen wordt, vooral in de versie van Hans van Pinxteren.

Diederik Jansen
Oktober 2014